

Τό οχυρό ποτέ δέν έπεσε

... Τήν επομένη, παρευρέθηκα στήν κηδεία τού Μεταξά, πού ήταν ένα αριστοτέχνημα τελείας οργανώσεως και εντυπωσιακής πομπής. Η σωρός μετεφέρετο πάνω σέ έναν βρετανικό κιλλίβαντα, στους δρόμους ήσαν παρατεταγμένοι οι σκληροτράχηλοι σοβαροί στρατιώτες τών ελληνικών βουνών. Τό δειλινό, κάτω από τά κυπαρίσσια τού μεγάλου αθηναϊκού νεκροταφείου, τά όπλα τής τιμητικής φρουράς έβγαζαν κίτρινες φλόγες στόν σκοτεινιασμένο ουρανό. Και σκορπισθήκαμε. Μία περίοδος τής νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας είχε κλείσει. Μία νέα, άγνωστη περίοδος θά άρχιζε τώρα. Υπήρχε μία βέβαιη αμηχανία στήν ατμόσφαιρα, αλλά κανένα ίχνος κινδύνου ή φόβου. Οι Έλληνες ανασυγκροτήθηκαν, και ένιωθες πώς έλεγαν στόν εαυτό τους: «Τώρα πού χάσαμε έναν καλόν αρχηγό, πρέπει ακόμα πιό πολύ νά συνεργαζόμαστε και νά αυξήσουμε τήν δραστηριότητά μας για νά αντεπεξέλθουμε στήν απώλεια αυτή. Ίσως τά καταφέρουμε ακόμα πιό καλά κι' από αυτόν».

Ποτέ στήν ζωή μου δέν έχω ξαναδει τέτοια αποφασιστικότητα και τέτοια αυθεντική, αυθόρμητη πειθαρχία. Ήταν αυτή περίπου τήν εποχή όπου ένας από τούς Έλληνες διοικητές στά οχυρά τού Μακεδονικού μετώπου, συγκάλεσε τούς σχεδόν τριακοσίους άνδρες του και τούς είπε: «Οι Γερμανοί βρίσκονται πέρα από τούς λόφους πρός βορραν. Από στιγμή σέ στιγμή μπορεί νά επιτεθούν στά οχυρά μας. Πόσοι από σάς εισαστε πανδρεμένοι;» Ενενήντα περίπου άνδρες σήκωσαν τό χέρι τους. «Δίνω τώρα σέ όλους τούς πανδρεμένους δυό μηνών άδεια, εάν θέλουν, και θά τούς αντικαταστήσω μέ ανύπανδρους. Πόσοι από σάς θέλετε νά αποχωρήσετε;» Κανένας δέν απάντησε, και κανένας δέν δέχθηκε νά φύγη.

Αργότερα, αυτό τό οχυρό υπέστη τίς αδιάκοπες επιθέσεις τών Γερμανών, και οι πιό πολλοί υπερασπιστές του σκοτώθηκαν. Αλλά τό οχυρό ποτέ δέν έπεσε. Οι Γερμανοί εισέβαλαν στήν Ελλάδα, αλλά σχεδόν κανένα από τά Ελληνικά οχυρά δέν κατελήφθη. Αυτό ήταν τό πνεύμα τών Ελλήνων' ένα πνεύμα δύσκολο νά αναλύση κανείς και δύσκολο νά τό εξηγήση. Αλλά μέ πολλούς και διαφόρους τρόπους οι Έλληνες συμμετείχαν σ' αυτή τήν παράξενη αποφασιστικότητα. Ήταν τό πιό εμπυχωτικό αίσθημα πού έχω ποτέ νοιώσει.

Stanley Casson
«GREECE AGAINST THE AXIS»
(σελ. 164)